

Krisesentersekretariatet
Karl Johansgate 16 B
0154 Oslo

Buudir
Barneavdelingen
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Oslo, 21. juni 2017

Innspill til utredningen om kompetansebehov i barnevernstjenesten

Innledning

Krisesentersekretariatet (KSS), som paraplyorganisasjon for 28 av landets 46 krisesentre, takker for muligheten til å komme med innspill til utredningen om kompetansebehov i barnevernstjenesten.

Utredningen gjennomføres av BUFDIR på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) og vil beskrive hvilken kompetanse barneverntjenesten bør besitte og hvilken kompetanse tjenesten må ha tilgang til.

Hvert år bor mellom 1600 til 2000 barn ved norske krisesentre. Krisesentrene har bred kompetanse når det gjelder barn som har levd med vold i familien. Krisesentrene representerer et vindu av muligheter til å forbedre voldsutsatte barns liv, samt en anledning til å hjelpe barnet til å kunne bli en voksenperson med god livskvalitet, uten vold og overgrep. Det viktigste for barna er at volden tar slutt. Effekten av å være vitne til at en omsorgsperson utøver vold ovenfor annen omsorgsperson (f.eks. ved at far bruker vold mot mor) er like alvorlig som om det var barnet selv som ble utsatt for vold. Denne eksponeringen representerer en trussel mot barns utvikling og helse, både fysisk og psykisk.

Krisesentrene har ulik erfaring med barnevernet, både vedrørende kompetanse og hvordan de følger opp familier som har vært utsatt for vold. Krisesentrene ser viktigheten og nødvendigheten av å ha fagkunnskap om vold i nære relasjoner. Hvilke mekanismer trer i kraft, og hva er konsekvenser av vold på kort og lang sikt? Vold i nære relasjoner er et omfattende og krevende fagfelt og det er helt klart behov for økning i kompetansen rundt dette. Nedenfor vil vi gjennomgå noen av krisesentrenes erfaringer og innspill:

Helhetsperspektiv

Kapittel 6 beskriver hvilke egenskaper hver enkelt medarbeider i barneverntjenestene skal inneha. Vi har uthevet noen av egenskapene vi mener er særdeles relevante:

6.2.3 Å se barnet i et helhetsperspektiv

6.2.3.2 Å skjønne familiens kontekst

6.2.4.2 Å inneha samarbeidsferdigheter med foreldre

6.2.6.2 Å inneha empati og omsorg

6.2.6.3 Å kunne motivere til samarbeid

6.2.6.4 Å inneha personlig kompetanse i samarbeidsrelasjoner

Alle disse punktene inngår i det man kan kalle relasjonskompetansen og relasjonsarbeid. I ønsket om å oppfylle mandatet med å hjelpe barn og familier, ligger det en forutsetning om at det må være tillit, og det må ligge en god relasjon til grunn for samarbeidet. Dette er tidkrevende arbeid, og spesielt tidkrevende i forhold til en gruppe som ofte har blitt truet med barneverntjenesten av voldsutøver.

Noen krisesentres erfaring er frykten for tjenesten stor, tilliten laber og mange av brukerne, voksne som barn er redde. Barneverntjenesten kan oppfattes som en merbelastning i tillegg til krisen de voldsutsatte allerede befinner seg i.

Inntrykket til krisesentrene er at det ofte oppstår en «klinsj» mellom krisesenterbrukeres ønske om hjelp til å komme seg ut av volden, og barnevernets mandat om å undersøke omsorgen til foreldrene. Vi vet at omsorgen ofte er svekket når man er voldsutsatt, men at den i de fleste tilfeller tar seg opp igjen når volden opphører.

Krisesenterbrukere trenger at barnevernansatte innehar særdeles god kompetanse på alle de ovennevnte punktene i kapittel 6.

I tillegg trenger brukerne at de har:

1. Tid og kapasitet til å bli godt kjent med hver enkelt familie.

Flere treffpunkter med familiene i undersøkelsesfasen. Dette kan bidra til økt tillit og en bedre relasjon mellom tjenesten og familiene. Det igjen kan bidra til at det fattes vedtak om hjelpetiltak tilpasset den enkelte familie, som i tillegg føles relevant og gir mening. Gevinsten kan være økt sannsynlighet for at flere takker ja til tiltak.

2. Økt kunnskap og kompetanse om vold i nære relasjoner.

Økt kunnskap og kompetanse på voldsfeltet vil sikre at man bedre klarer å avdekke volden. Det vil også kunne bidra til økt forståelse for de mekanismer som det å leve med vold i hjemmet utløser hos de berørte, og hva disse familiene trenger. Vi ønsker større kunnskap og forståelse om vold. Hva innebærer volden for begge foreldrene? Hva fører ulike typer vold til for voldsutsatte foreldre og barn? Hva er latent vold og voldsspiral? Hvordan utarter psykisk vold seg? Hvilken ubalanse eksisterer i maktforholdet mellom partene ved vold i nære relasjoner? Det er viktig å se og akseptere maktubalansen i en familie der vold har og blir utført. Noen krisesentre erfarer at den egentlige situasjonen er sjeldent slik som den fremstår når begge foreldrene i et voldsforhold møtes under en samtale på barnevernkontoret.

3. Økt kunnskap om traumer, mennesker i krise og hva de trenger.

Hva trenger mennesker i krise? Hvordan kommunisere og skape en følelse av trygghet og forutsigbarhet? Traumebevisst omsorg. Det er viktig med økt kunnskap knyttet til forståelse for den voldsutsatte forelders omsorgskompetanse i en krise- og akuttsituasjon. Det er viktig å gi den voldsutsatte tid til å få bygge seg opp igjen og bli en god omsorgsperson etter ofte lang tids voldsregime.

Den voldsutsattes omsorgsevne kan reduseres når de kommer i kontakt med krisesenter. Dette på bakgrunn av de voldelige relasjonene de har levd i, og belastningen knyttet til å bryte ut av en slik relasjon og kanskje for første gang snakke med noen om hva som har skjedd i hjemmet. Det er viktig at barnevernstjenesten som helhet, og den enkelte barnevernarbeider har kompetanse om krisereaksjoner, volden sin påvirkning på den enkelte og omsorgsevnen.

Videre melder noen krisesenter at barnevernstjenesten dels holder tilbake hjelpetiltak mens familier oppholder seg ved krisesentrene. Dette er uheldig da situasjonen kan forverre seg under oppholdet grunnet manglende støtte og hjelp av hjelpeapparatet. Flere familier som benytter krisesentertilbudet bor lengre før de blir reetablert ute i kommunene.

4. Kultursensitivitet.

Økt kompetanse og kunnskap når det gjelder kultur og tradisjoner for å bedre kommunikasjonen med den enkelte familie, og for å oppnå en bedre forståelse av konteksten familiene befinner seg i.

5. Økt kunnskap og kompetanse rundt krisesentertilbudet til barn

For å kunne iverksette riktige tiltak er det viktig at barnevernstjenesten rådfører seg med krisesentrene i tilfeller med vold i nære relasjoner. Noen krisesentre ønsker at det jobbes for at krisesentrene og barnevernstjenesten skal en skriftlig samarbeidsavtale som blant annet regulerer samarbeid rundt bekymringsmeldinger og oppfølging av familiene og medvirker til at barns behov ivaretas.

Krisesentrene har gjennom kunnskap til brukerne en unik innsikt og kompetanse rundt omsorgsevne og sikkerhetsvurdering. Derav er det viktig at alle bekymringsmeldingene fra krisesentrene tas på alvor. Krisesenteret er et godt, trygt og utviklende sted for barna som er med foreldreparten dit. Noen krisesentre melder om at på enkelte steder blir krisesenteret sett på som en et negativt, skremmende og et belastende sted å oppholde seg på for barn. – Vi mener kunnskapen rundt arbeidet med barn på et krisesenter må videreformidles til alle samarbeidspartnere i forhold til det unike krisesentertilbudet til barn.

En økt kunnskap om, og rundt det pedagogiske arbeidet som omhandler barn på krisesentrene er ønskelig og helt nødvendig for å få et mer helhetlig og et riktig bilde av hvordan foreldre og barn faktisk har det på krisesentrene.

6. Barns rett til medvirkning og prinsippet om barns beste

Barn har rett på omsorg og beskyttelse til enhver tid, uansett hvem som har omsorgen og foreldreansvaret. Etter FNs barnekonvensjon art. 19 skal staten beskytte barnet mot fysisk og psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttning. Barnets beste skal alltid komme først i alle situasjoner, over alt.

Noen krisesentre opplever at barnevernstjenesten ofte fraskriver seg ansvar knyttet til

å ivareta det enkelte barn sine rettigheter etter norsk lov og barnekonvensjonen. Dette med bakgrunn i at plikten til å beskytte og ivareta barnet, samt avgjørelser knyttet til dette blir lagt på den voldsutsatte.

Barnevernet må bruke tid til å bli kjent med barna og få sikret at noen snakker med barna. Ta da gjerne i bruk personell som er flinke til å snakke med barn (førskolelærere etc), slik at barna selv får fortelle hvordan de selv opplever sin egen situasjon. Slike samtaler bør kanskje filmes slik at de kan brukes til barnets beste senere. Et samarbeid med f.eks barnehuset slik at de kan slippe å snakke gang på gang, med forskjellige personer. Tillit må jo skapes slik at en får frem en mest riktig framstilling. Kanskje primærkontakt på barnehage eller skole kunne være den riktige personen for å snakke med barnet. Det kan kanskje være lettere å få satt ord på den byllen de går å bærer på. Slike personer kjenner barnet best (ikke styrere og rektorer) og må heller da få opplæring og informasjon om hva som ønskes, hvis det er nødvendig for å ivareta samtalen. I noen tilfeller er det kanskje best for barnet at denne samtalen finner sted i et rom/hus der barnet føler seg trygg (skole/barnehage).

7. Sikkerhet

Krisesentrene opplever at sikkerhetsarbeidet knyttet til barn ofte er fraværende i barnevernstjenestens sitt arbeid, og at dette blir lagt over på andre instanser som advokat, politi og krisesenter, samt voldsutsatt forelder. Dette kan sette barnet i en situasjon preget av risiko eller isolasjon. Videre opplever krisesentertilbudet at barn sine uttrykk knyttet til situasjonen de har levd/lever i til dels mistolkes. Dette med bakgrunn i manglende kjennskap til normalreaksjoner og påvirkningen en barndom med vold i nære relasjoner har på et barn.

Kapittel 6 i høringsdokumentet tar også for seg hvilken kompetanse barneverntjenestene som helhet bør innha. I pkt 6.3.1 heter det seg at hver barneverntjeneste bør ha «**Særskilt kompetanse rettet mot spesifikke målgrupper.**» Dette er det eneste stedet i hele rapporten som med en setning, nevner «**Barn utsatt for vold.**» «**Minoriteter med lav sosioøkonomisk status**» er også nevnt her.

- *Det blir ikke nevnt i rapporten hvilken kompetanse man anser som viktig i forhold til «barn utsatt for vold.»*
- *Det blir heller ikke nevnt hva man legger i «særskilt kompetanse i kommuner med høy andel minoritetsfamilier.»*

Erfaringene til flere krisesentre tilsier at **kompetansen og kunnskapen** om avdekking av volden, om voldsutsatte barn, om oppdragervold, om søskenvold, om partnervold, om vold i storfamilien/æresrelatert vold, om ulike mekanismer som trer i kraft som et resultat av volden, om normalreaksjoner, om komplekse traumer etter vold, og om **vold i nære relasjoner** generelt er svært variabel.

Dette gjelder også **kunnskap og kompetanse i forhold til minoriteter**, og til sist i forhold til **traumer, mennesker i krise og hva deres behov er.**

Vi mener kompetansen på disse tre områdene **må konkretiseres og spesifiseres** i rapporten, slik at hjelpen man får ikke avhenger av hvem man møter i tjenesten, og hvilken bydel eller kommune man kommer fra. Gjøres ikke dette er man etter vår oppfatning like langt!

Innspill til kompetanseheving i tiltaksfasen når familien har flyttet fra krisesenteret.

Tall og erfaringer fra bl.a. Oslo krisesenter viser at de fleste sakene henlegges etter endt undersøkelse. Barnevernssaken som ble opprettet mens familien bodde på krisesenteret er ofte allerede, eller i ferd med, å bli avsluttet når familien kommer til oppfølging til dagsenteret ved Oslo krisesenter. Krisesentrenes erfaring er at den psykiske volden ofte fortsetter selv om den voldsutsatte har brutt med voldsutøver. Som nevnt tidligere gjelder dette spesielt i samværsaker og i saker der hvor den psykiske volden fortsetter ved at voldsutøver bruker sin makt (herunder eks; språkmakt, systemmakt, kulturell makt, statusmakt) til å manipulere ulike system.

Som nevnt ovenfor i kommentarene vedr. undersøkelse vil motivasjonen for familien til å ta imot tiltak fra barneverntjenesten kunne skje gjennom opparbeidelse av relasjon og tillit. Familiens helhetlige behov og ressurser må hele tiden ses i lys av barnets og den voldsutsatte forelderens kontinuerlige behov for beskyttelse og støtte. Da ser man viktigheten av å vite hvordan barnet opplever sitt liv.

En viktig erfaring fra krisesentrene er at familien er spesielt sårbare i overgangen fra en barneverntjenesten over til en ny barneverntjenesten i forbindelse med familiens flytting. Vi konstaterer derfor betydningen av å utvikle mer fagkunnskap, rutiner og systematiske metoder i oppfølgingen av voldsutsatte barn og foreldre.

I pkt 2.1, fjerde avsnitt, fremkommer det at råd og veiledning er det mest brukte hjelpetiltaket. I tillegg til dette hjelpetiltaket er besøkshjem og avlastningstiltak, økonomisk hjelp og deltakelse i ansvarsgruppe og samarbeidsteam, de fire mest benyttede hjelpetiltakene de siste årene. Krisesentrenes erfaringer er også at det bør være like stort fokus på å ha samtaler med barn i tiltakssaker som det er i undersøkelsesfasen.

Krisesentrenes erfaringer er at det er et stort behov for kunnskap og kompetanse som kan påvirke rutiner og metoder for hvordan gjennomføre samtaler med barn slik at barnets stemme også ivaretas i tiltakssaker.

I pkt 6.2.3.1 står det at barnevernsarbeideren skal ha grunnleggende kunnskap om barn og barns utvikling, og må kunne handle med utgangspunkt i denne forståelsen (forståelse for barnet og dets uttrykk, historie, ressurser, bekymringer og ønsker).

Det er viktig å supplere til dette at barnevernsarbeideren må inneha kompetanse om kompleksiteten rundt voldens mekanismer for å ha denne forståelsen.

Krisesentrene undrer seg over hvor mange ganger og over hvor lang tid barnevernsarbeideren forsøker å tilrettelegge for trygge samtaler. Føler barnet nok **tillit** til barnevernsarbeideren for å dele sine opplevelser av volden? Føler barnet seg godt nok ivaretatt før, under og etter samtalen til å ville fortelle om volden? Her presiseres viktigheten av **kontinuitet** i kontakten med barnet, samt et godt **relasjonsarbeid** med barnet og den utsatte foreldereren.

Krisesentrenes erfaring tilsier at det er et stort behov for intensiv oppfølging av barnet og den utsatte foreldereren i 6-8 uker etter utflytting fra krisesenter, samt at de og den andre foreldereren trenger oppfølging i minimum et halvt år og ofte i ett år i mange av disse sakene. I denne oppfølgingen er det nødvendig å ha samtaler med barnet. Barn som opplever vold trenger informasjon om hva som skjer her og nå, informasjon om hvilke tiltak som skal iverksettes i familien fremover, samt å oppleve at barnevernet følger opp familien over tid, og at de blir snakket med og informert underveis. Dette vil trygge barnet på at barnevernsarbeideren tror på det barnet har sagt. Den samme oppfølgingen burde gjelde der barnet og den utsatte foreldereren flytter tilbake til den andre foreldereren.

Utfordringen ligger i å få foreldrene til å se betydningen av barnets uttalelser. Det er viktig å informere foreldrene, kontinuerlig, om barnas opplevelser av volden. Dette er en av grunnene til at det kan være nødvendig å følge opp familien i ett år.

Barns ambivalens mellom frykten det føler for foreldrene og lojaliteten de har overfor dem er ett av mange kjerneutfordringer ved det å jobbe med vold, fordi volden er kompleks.

Barnevernsarbeideren må ha kompetanse på at barnet bagatelliserer volden på grunn av lojaliteten det føler overfor foreldrene. Det å jobbe med vold er et langsiktig arbeid, noe Heltne og Steinsvåg (2011) har skrevet om. De viser til en anbefaling fra et internasjonalt fagfelt som sier at voldssaker ikke må gis slipp på for tidlig. Til tross for at voldsutøver gjennomgår en intensiv spesialisert behandling, må barnevernet være til stede over tid og sikre at sikkerheten til barna er ivaretatt.

Samordning og samarbeid på tvers av instanser

Noen krisesentre opplever at det er manglende kjennskap til, og til dels feil informasjon knyttet til barneverntjenesten i tjenesteapparatet. Barnevernstjenesten vil tjene på å arbeide tettere med andre tjenester slik at informasjon knyttet til barnevernstjenesten blir formidlet til innbyggerne på en bedre måte. Noen krisesentre opplever at de tilfellene hvor barnevernstjenesten og den enkelte barnevernarbeider har kjennskap til ressurser ellers i tjenesteapparatet slik at dette kan samordnes og andre tjenester kan kobles på.

Krisesentertilbudet har dels erfaring med at barneverntjenester kommer inn knyttet til familier, og i sammenheng med dette avslutter tiltak som er satt inn fra andre tjenester og overtar hele oppfølgingen selv.

Krisesentrene vurderer at suksessfaktorene ved god oppfølging av voldsutsatte foreldre, barn og familier er å benytte relasjoner som er opparbeidet over tid og tillitten som dette bringer med seg. Den enkelte barnevernarbeider må også være tydelig på sitt mandat/rolle i kontakt med voldsutsatte barn og foreldre. Tydeligheten må også komme til syne gjennom tilgjengelighet og at barnevernsarbeideren er tett på i krise, og ikke benytter til dømmes opphold ved krisesentertilbudet som en hvilepute. Krisesentertilbudet, barnevernstjenesten og andre tjenester i tjenesteapparatet sitt mandat og rolle må komme tydelig frem.

Barnevernet bør også se og forstå, og gjøre tiltak når økonomi gjør det vanskelig for barna å føle seg en del av samfunnet (få til tiltak gjennom NAV slik at en langsiktig og forutsigbar økonomi er på plass). – mange tror ikke at de kan klare seg selv økonomisk og med det lever i voldelige forhold.

Utfordringene om et samfunn fritt for vold i nære relasjoner knytter seg til kvaliteten på tjenestene innenfor den strukturen som allerede eksisterer. Manglende kvalitet innenfor tjenesten og i samordningen med andre instanser medfører at utsatte ikke får den hjelpen de har behov for. Vi mener det er behov for voldsteam som har spesialisert **kunnskap og kompetanse på vold i nære relasjoner** i alle barneverntjenester. De barneverntjenestene hvor det er få ansatte burde ha en til to barnevernsarbeidere som har kunnskap og kompetanse på vold i nære relasjoner.

Det er tidkrevende å planlegge hvordan barnet kan trygges mot ny vold. Det presiseres at det kreves nødvendig kunnskap og kompetanse hos barnevernsarbeideren. Utvalget i Norges offentlige utredninger, nr. 5, om bedre beskyttelse av barns utvikling (2012), understreker at det er avgjørende hvorvidt de hjelpetiltakene som igangsettes gir en tilfredsstillende hverdag for barnet i hjemmet.

Hjelpetiltakene må være rettet mot årsaken til iverksetting av tiltakene samt ha fokus på de voldsutsattes behov for trygghet.

Betydningen av at barnet opplever kontinuitet i relasjonen til barnevernsarbeideren veier tungt i tiltakssaker. Vi vet av erfaring at for å oppnå den gode samtalen mellom en voksen og barnet, må tryggheten og tilliten bygges opp over tid. Kontinuitet i oppfølgingen er et mål i seg selv, men oppnåelse av målet avhenger av barneverntjenestens ressurser og tid.

Magne Raundalen (Heltne & Steinsvåg, 2011) introduserer barnesystemet og voksensystemet når det gjelder hva, når og hvordan vi skal snakke med barna. Vi voksne kan sitte med alvorlig informasjon i voksensystemet, og da må vi alltid vurdere hvordan informasjonen skal gis til barnesystemet.

Vold i hjemmet er en komplisert omsorgssvikt fordi den også blir dekket over av de utsatte selv. Vi vet at barn er lojale mot sine foreldre. Volden har mange aspekter, og det må vi ta hensyn til når vi snakker med barn. Kunnskap om vold i nære relasjoner og personlig kompetanse er særdeles avgjørende for hvilke hjelpetiltak som velges og for hvordan barnet og den utsatte forelderens opplevelse å bli ivaretatt.

Barns uttalelser kan forårsake represalier for barnet og familien. Det må blant annet vurderes om det skal iverksettes andre tiltak enn de eksisterende. Å ta hensyn til barnets uttalelser om vold vil kunne ha stor betydning for barnets opplevelse av støtte i kontakten med barneverntjenesten.

Det har i de siste årene vært en stor satsning på Barnesamtalen (jfr. Gamst og Langballe) i undersøkelsessaker. Det vil kreve enda mer fokus og satsning, fra ledelsesnivå, på samtaler med barn som metode i **tiltakssaker**. Denne satsningen vil kunne forbedre barneverntjenestens forutsetninger for å ivareta barnets stemme i oppfølgingen.

Samvær med voldsutøver

Barn som tvinges til å ha samvær med voldsutøver mot sin vilje er en bekymringsverdig tendens. Det viser at samværsretten fortsatt står sterkt. Barns krav på beskyttelse skal til enhver tid ha forrang foran foreldrenes krav om samvær og foreldreansvar. Derfor er det viktig at barnevernstjenesten ikke presser gjennom samvær med far for enhver pris. De må drive barnevern og ikke foreldrevenn. Krisesentrene erfarer at voldsutøvende forelder sine rettigheter til samvær blir støttet, til tross for at voldsutsatt forelder (og ofte også barnet) forteller om vold i nære relasjoner. De offentlige tjenestene sitt arbeid for å hindre ytterligere vold mot barn er grunnleggende.

Det er viktig at barnevernstjenesten ser når den voldsutøvende forelder vil ha samvær for å fortsatt ha kontroll over den voldsutsatte forelder. Krisesentrene ønsker at barneverntjenesten kan bli tydeligere når det er snakk om hva som er til «barnets beste». En aktuell problemstilling vil for eksempel være når en foreldrepert og barn kommer til senteret for å komme seg bort fra vold i hjemmet. – I første runde må barnet beskyttes fra andre foreldrepert, i neste runde har andreforeldrepert (voldsutøver) «rett på» å få være sammen med barnet. For barnet selv kan besøksrunder med voldsutøver være skremmende og traumatiserende nok i seg selv, også med tilsyn. Man kan oppfatte at en snarere snakker om barnets tålegrenser framfor hva som vil være det beste for barnet.

Helhetsperspektiv og kultursensitivitet i arbeid med saker om familievold

Ad punkt 6.2.3.2 Barn og familier i kontekst

Helhetsperspektiv og kultursensitivitet i barneverntjenesten er helt essensielt for å få til endring og for å forstå foreldrenes valg for seg og sine barn, særlig i arbeid med vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner skiller seg fra annen type vold og gjør den på mange måter mer komplisert. Krisesentrene representerer mange familier som har en lavere sosioøkonomisk status og klassetilhørighet, og flere av krisesentrene er overrepresentert av familier med annen bakgrunn enn majoritetsbefolkningen. Mange voksne og barn lider av komplekse traumer fra volden fordi volden har pågått over flere år. Noen har også tidligere traumer etter å ha levd i krig.

Det er viktig at barneverntjenesten har kompetanse til å vurdere den enkelte situasjon knyttet til maktbalansen i familien som blir påvirket av både storfamilie, kulturelle normer knyttet til kjønn osv. Voldutsatte foreldre fra transnasjonale ekteskap er en utsatt gruppe med sine egne behov. Krisesentertilbudet opplever at denne gruppen ofte står alene mot voldsutøver sin familie og nettverk, samtidig som voldsutsattes forelder har manglende eller lite nettverk. Denne maktbalansen er viktig å ta hensyn til.

Det krisesentrene opplever er også en stadig økende frykt for barneverntjenesten hos krisesentrenes brukere. Det er sannsynligvis sammensatte og komplekse årsaker til dette. Krisesentrenes erfaring fra arbeid med voldsutsatte kvinner, menn og barn er at disse ofte også lever med en trussel fra voldsutøver om at «hvis du går fra meg, tar barnevernet barna.» Dette er sjelden reelt, og er ofte en del av den psykiske volden for å opprettholde makt og kontroll. Konsekvensen kan like fullt være at foreldrene og barna kvier seg for å fortelle åpent om voldsbruken til barneverntjenesten, samt at mange takker nei til hjelpetiltak etter endt undersøkelse.

Å se hver enkelt familie med nysgjerrighet og interesse krever kompetanse og erfaring. Når du har vært isolert og ikke kjenner kultur og systemer vil en person som har vært utsatt for vold ofte oppleve mange av møtene med barneverntjenesten som en stor påkjenning. Noe som kunne gjøre disse møtene mindre belastende er om barneverntjenesten trygget forelderen på det de er aller mest redd for, nemlig at de ikke er kommet for å finne årsaker til å ta fra dem barna, men at de skal gjøre det de kan for å støtte eks. mor og barna slik at de kan være trygge.

Barneverntjenestens fokus kan ofte være på hvilken omsorg den voldsutsatte forelderen har gitt i tiden de har levd med vold. Dette er viktig å kartlegge, men for å bygge tillit må man også ha et felles fokus. Dette vil også høyst sannsynlig føre til en bedre kartlegging. Å møte den voldsutsatte der den er og stille seg spørsmål om hva er viktigst akkurat nå, og ikke minst hva er de voldsutsatte opptatt av akkurat nå bør være et godt utgangspunkt. Å møte barn og familier i deres kontekst når de forsøker å forlate volden kreves god kompetanse på vold i et kultursensitivt perspektiv.

Å bli møtt med nysgjerrighet og interesse der det er vanskelig å forlate volden istedenfor trusler om at da blir barna tatt fra deg kreves kompetanse og erfaring og «litt is i magen.» Krisesentrene er de første til å stå i bresjen for å synliggjøre skadevirkningene for barn som lever i voldelige hjem, så dette handler om hvordan forstå og være interessert i å finne årsaker til hvorfor det er vanskelig å forlate volden. Når man må forlate alt, ønsker mange å være sikre på at det ikke finnes andre alternativer. Noen av valgene som skal tas i tillegg til å

forlate voldsutøver, er å forlate egen familie, frykt for drap på seg selv, barna, eller andre nære slektninger, og det gjør det ofte umulig å returnere eller besøke opprinnelseslandet. Det kreves en kultursensitiv forståelse for å forsøke å sette seg inn i disse vanskelige avgjørelsene.

Det ligger mye forventninger til rollen/identiteten gjennom internaliserte normer, tradisjoner og kulturer. Utforsk, lytt og spør. Involver barna ved å høre deres opplevelser, men sørg for at den voldsutsatte forelderen er trygg på barneverntjenesten slik at barna tør å fortelle.

Barn betror seg som oftest til en de stoler på. Dersom barna har fortalt om volden til ansatte i barnehage eller skole, er det hensiktsmessig å involver dem i mye større grad disse personene i det videre arbeidet med familien.

Noen krisesentre opplever at konsekvensene av å fortelle om vold er like store for barn som fikk et klask på rumpa som en konsekvens, og de barna som blir systematisk banket uten mål og mening.

Viktig presisering; «klask» er ikke akseptabelt, men konsekvensene og utgangspunktet for hvordan jobbe med disse sakene må inneholde ulike tilnærminger. «Christoffer saken» har lært oss mye, men også alt for lite når det kommer til avdekking og handling.

Andre typiske saker er familier der en av foreldrene er norsk mens den andre er f.eks. av utenlandsk opprinnelse. Det er krisesentrenes erfaring at den norske forelderen oftest blir hørt, og får sitte med sannheten. Særlig gjelder dette saker som havner i retten. Dette handler om at det er en ulik maktbalanse om hvordan man skal håndtere rettigheter og systemer.

Krisesentrene har dessverre erfaring med noen grove eksempler på dette.

Krisesentrene har også erfaring med barn som kommer til samtale fordi samvær oppleves som vanskelig. Dette blir ofte meldt videre til barneverntjenestene, men ofte avvist med begrunnelse om at dette omhandler Lov om barn og foreldre og ikke Lov om barneverntjenester. Det er krisesentrenes erfaring at barneverntjenesten vegrer seg for å uttale seg i disse sakene, også der de ser at dette er belastende for barna.

Mange av krisesentrene har et tett samarbeid med barneverntjenesten. Kompetansen krisesentrene har på vold tilsier at selv om volden er opphørt er ettervirkningene store for den utsatte forelder og for barna. Krisesentrenes erfaring er at familiene ofte har behov for tett oppfølging ca. 1 år etter re-etablering. Dersom en familie som har brutt med voldsutøver blir stående alene, ender det dessverre ofte med at de velger å gå tilbake til volden. Det kjente, men utrygge velges ofte foran det ukjente og utrygge.

Det er viktig at man også har med seg det kultursensitive perspektivet i møte med voldsutøver. På den måten kan man skape en felles forståelse og øke sjansen for endring.

Dersom barneverntjenestene og samarbeidsinstansene får til et godt samarbeid, vil dette bidra til et mer tverrfaglig og helhetlig arbeid med familiene. Dette vil gjøre det lettere for de voldsutsatte å stå ved avgjørelsen om å forlate volden, selv når det er som vanskeligst.

Krisesentrene opplever mye godt samarbeid med barneverntjenesten og dyktige saksbehandlere. Det som imidlertid går igjen er at de ikke har tid og kapasitet til å gjøre den jobben de ønsker. Det vil derfor være en forutsetning for kompetansehevingen at ressursene til barneverntjenesten øker.

Med vennlig hilsen

Tove Smaadahl

Tove Smaadahl
Daglig leder
Krisesentersekretariatet